

UNITAT DIDÀCTICA BATXILLER

Ramon Muntaner

RAMON MUNTANER

Coneixem la vida de Ramon Muntaner a través del que ell mateix ens ha contat a la seua crònica. És una vida pròpia d'un personatge literari, plena de successos interessants: batalles, intrigues, viatges, amors...

Ramon Muntaner va nèixer a Peralada, un poble l'Alt Empordà, l'any 1265.

Als nou anys va conèixer de prop els reis Jaume I i Alfons X, albergats a la casa del seu pare. Aquest fet el va marcar de manera decisiva i el va convertir en un fervent seguidor dels reis. Pocs mesos després, amb deu anys, va acompanyar Pere el Gran a París.

Quan va complir vint anys, el juny de 1285, el seu poble va ser destruït per les tropes franceses i vingué amb la seua família a València. Malgrat que no sabem del cert a què es va dedicar a partir d'aquest moment, sembla que va acompanyar Roger de Llúria i va prendre part en la conquesta de Menorca entre el novembre de 1286 i el març de 1287.

Entre els anys 1287 i 1300 va viure a Mallorca, però l'any 1301 va anar a Sicília a defensar Messina (ciutat italiana coneguda com "la porta de Sicília") durant el setge de la ciutat. El 1302 s'embarcà cap a Orient, sota les ordres de Roger de Flor, comandant en cap de la Companyia Catalana d'Orient. L'any 1309 va demanar permís per tornar a València per casar-se amb Valençona, a qui havia donat la paraula de matrimoni deu anys abans, quan ella en tenia catorze, i, un cop enllestits els preparatius per a les noces, va ser nomenat capità de l'illa de Djerba, al nord d'Àfrica, on va exercir el càrrec fins l'any 1311. Eix mateix any es va casar, per fi, a València, encara que al cap de pocs dies va haver de tornar a Djerba amb la seua família fins el 1314. Del matrimoni varen nèixer dos fills, Martí i Macari, i una filla, Caterina.

L'any 1315 va ser l'encarregat del trasllat Perpinyà i de la cura de l'infant Jaume, futur Jaume III de Mallorca.

L'any 1325, va començar a redactar la Crònica a la seua alqueria de Xilvella, a l'Horta de València quan ja tenia seixanta anys, i l'escrigué en tres anys.

L'any 1332 va tornar a ser cridat a Mallorca per servir el nou rei Jaume III, per qui és nomenat cavaller, i allà hi va estar fins la seua mort a Eivissa, l'any 1336.

Després, en grup o per parelles, elaboreu una **línia del temps** a la paret de la classe on estiguen les dades més rellevants de la vida de Ramon Muntaner i compareu-les amb els successos importants a la Corona d'Aragó.

Tingues en compte:

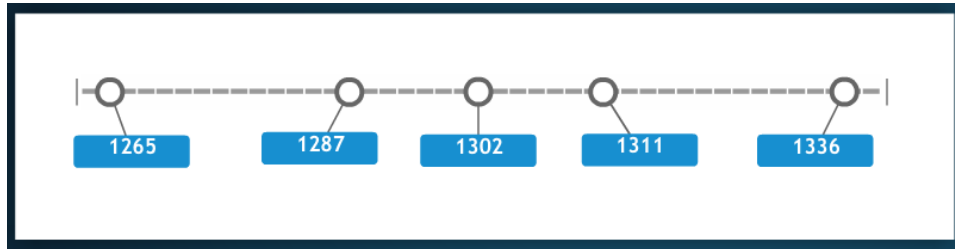
1. Determinar el període de temps i la data d'inici i la de final.
2. Els intervals de temps amb què dividiràs cada segment (un anys, deu anys...)
3. Investigar quins successos històrics importants van succeir en les dates que trieu. Dibuixar o buscar il·lustracions representatives.
4. Dibuixar en una cartolina una línia horitzontal i dividir-la segons els intervals.
5. Identificar i ordenar les dates seleccionades. Assenyalar a la línia els punts dels fets específics.
6. A la part de dalt de la línia, marca els fets generals, millor amb dibuixos. A la part de baix, les dades de la vida de Ramon Muntaner.

Les atrevides i atrevits, feu-ne una 2.0 i compartiu-la a la web!

Hi ha moltes aplicacions a Internet per fer línies del temps, però ací en tens dues de les més utilitzades.

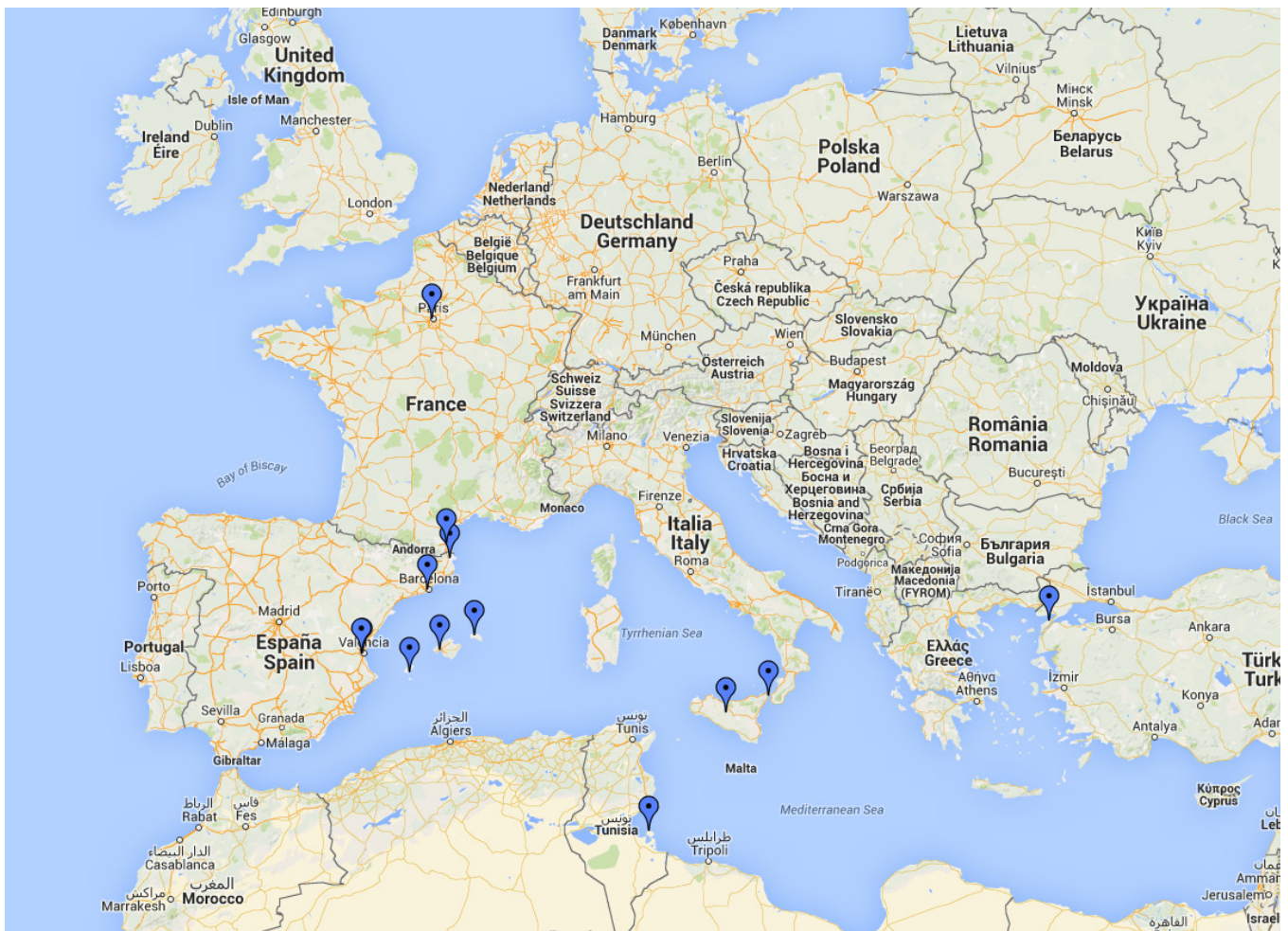
Dipity <http://www.dipity.com>

Timetoast <http://www.timetoast.com>

I si voleu saber més dels viatges i la vida cavalleresca de Ramon Muntaner, podeu fer un passeig virtual pel seu itinerari vital si hi cliqueu en aquest enllaç

<https://www.google.com/maps/d/viewer?mid=zy43oEzOeVRo.kSj3am6NM0Mg&hl=ca>

LA CRÒNICA DE RAMON MUNTANER

La historiografia catalana medieval compta amb quatre textos fonamentals: les cròniques de **Jaume I, Bernat Desclot, Ramon Muntaner i Pere el Cerimoniós**. Redactades a finals del segle XIII i al llarg del segle XIV, les Quatre Grans Cròniques Medievals Catalanes van ser escrites pels mateixos reis -Jaume el Conqueridor i Pere el Cerimoniós- o per personatges -Bernat Desclot i Ramon Muntaner- molt propers a la Cort, i abracen, de forma directa o indirecta, el regnat de tots els reis de la dinastia del Casal de Barcelona, des d'Alfons I fins a Martí l'Humà.

<http://www.xtec.cat/monografics/croniques/introducciocroniques.htm>

- Busca al diccionari la definició d'“historiografia”
- Què saps de Jaume I, Bernat Desclot i Pere el Cerimoniós?
- Busca informació sobre les Grans Cròniques:
 - Qui les va escriure?
 - Quin període de temps abracen?
 - En què es diferencien les cròniques de Jaume I i la de Pere el Cerimoniós de les de Ramon Muntaner i Bernat Desclot?

Com has llegit, Ramon Muntaner va començar a escriure la seua crònica quan tenia seixanta anys des del seu retir a Xirivella (l'Horta, València). Conta que va tenir un somni on un home vell, vestit de blanc, li va dir:

“-Muntaner, lleva sus e pensa a fer un llibre de les grans meravelleses que has vistes que Déus ha fetes en les guerres on tu és estat, com a Déu plau que per tu sia manifestat.”

*lleva: alça
sus: ràpidament*

I va ser aleshores que va començar a escriure, no sense advertir que tot el que narraria era veritat i que ell l'havia viscut. Va redactar, amb la seua memòria i a molt estirar alguns inventaris o nòmimes de la seua etapa de mercenari, 300 capítols de cinc regnats, des de l'engendrament de Jaume I (1207) fins la coronació d'Alfons el Benigne (1328)

“E jo aitantost comencé aquest llibre, lo qual prec a cascun qui l'oiran que creguen que per cert tot és així veritat com ho oiran, e no hi posen dubte negun.”

aitantost: Tot seguit, immediatament

FINALITAT DE LA CRÒNICA

Ramon Muntaner va escriure la seua crònica perquè volia deixar constància als governants del futur de la noblesa, la saviesa i heroisme dels reis que havia conegut. Volia que la seua crònica fora un “mirall de prínceps”.

És per això que té un gran valor didàctic, tot i que la finalitat última és la de justificar actuacions polítiques de la monarquia.

I ho va fer amb gran lleialtat i amor per la corona, la llengua i la terra.

Llig aquests dos fragments de la crònica:

D'altra part, vós diré cosa de què us meravellarets, emperò si bé ho encercats, així ho trobarets: que d'un llenguatge solament, de negunes gents no són tantes com catalans. Que si volets dir castellans, la dreta Castella poc dura e poc és, que en Castella hi ha moltes províncies qui cascun parla son llenguatge, qui són així departits com catalans e aragoneses. E si ben catalans e aragoneses són d'un senyor, la llengua no és una ans és molt departida. E així mateix trobarets en França, e en Anglaterra, e en Alemanya, e per tota Itàlia e per tota Romania (...).
E així us he dita cosa dels catalans que és vera veritat. E seran molts qui se'n meravellaran e ho tendran per faulta, però que es vullen se'n diguen, que així és veritat

Potser a primera vista us sorprendrà, però estic segur que si hi penseu una mica, acabareu donant-me la raó: no hi ha llengua tan unificada com el català. Perquè, si ens fixem en el castellà, la zona on es parla el castellà de Castella ben petita és. Al Regne de Castella hi ha regions on el castellà es parla de diverses maneres. Es diferencien entre elles, com el català i l'aragonès al nostre país i això que comparteixen rei. Però, així com al nostre país la llengua predominant és una -i molt uniforme- al Regne de Castella hi ha moltes diferències regionals. I el mateix passa a França, Anglaterra, Alemanya, Itàlia, Romania.

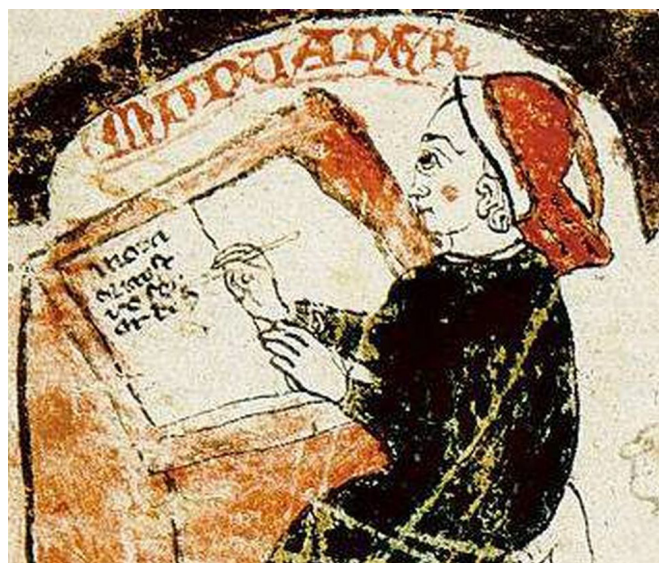
versió actualitzada treta de <https://valebloc.files.wordpress.com/2008/02/la-prosa-del-segle-xiii-i-xiv-les-crc3b2niques.pdf>

E aquest en Corral Llança exi hu dels bels homens del mon, e mills parlant e pus saui, si que en aquell temps se deya, quel pus bell cathalanesch del mon era dell e del dit Roger de Luria: e no era marauella, que ells, axi com dauant vos he dit, vengrem molt fadrins en Cathalunya, e nudrirense de cascun lloch de Cathalunya e del regne de Valencia tot ço que bo ne bell parlar los paria ells aprengheren. E axi cascu dells fo lo pus perfet Cathala que negun altre, e ab pus bell cathalanesch.

En Corral de Llança era l'home més bell del món i el que més bé parlava i el més savi; de tal manera que en aquell temps es deia que el catalanesc més bell del món era el d'ell i el d'En Roger de Llúria. I no era meravella, perquè ells [...] arribaren molt joves a Catalunya, i es van criar sempre amb el senyor infant [el futur Pere el Gran]; i així van aprendre tot el que era bell i bo del catalanesc de cada lloc de Catalunya i del Regne de València, i per això cadascun d'ells fou el més perfecte català que mai existí i amb el més bell catalanesc.

versió actualitzada treta de <http://blog.cat/gallery/25646/25646-115797.pdf>

Explica en poques paraules quines són les dues idees bàsiques sobre la llengua que té Muntaner:

És per aquest afany didàctic que el seu estil havia de ser molt planer, com qui parla a un auditori, i ple de comparacions, hipèrboles i adjectivació.

Busca entre els textos de la unitat dos exemples de cadascuna d'aquestes característiques:

Presència de l'emissor		
Apel·lació al receptor		
Hipèrbole		
Estil directe		
Adjectivació		

LA CRÒNICA I LES DONES

Als llibres d'història la presència de les dones és escassa, malgrat "l'heroïcitat" que suposava viure dia a dia en èpoques de guerres, d'epidèmies, de fam... (1)

Per això resulta interessant la presència i el tractament de les dones en la Crònica de Muntaner, per contra del que es podria esperar en un llibre en el qual allò prioritari són els fets dels reis. És a dir, la política, les conquestes i les lluites. No vol dir això que siguin les protagonistes, però si en tenen una presència rellevant. (2)

(1) Escolta "Les dones a l'Edat Mitjana"

<http://www.ccma.cat/catràdio/alacarta/en-guardia-1714-2014/92-les-dones-a-ledat-mitjana/audio/89666/#>

(2) Les dones dins les Quatre Grans Cròniques Medievals Catalanes. Elena Vicioso Martínez

Llig aquest fragment de la crònica on parla de Na Blanca d'Anjou

(...) que del senor rei vos **pusc** dir que és lo **pus** graciós senyor, e lo **pus** cortès, el **pus** ensenyat, e el **pus** savi e mellor d'armes **que anc fos**, e dels bons crestians del món; e de madona la reina Blanca pot hom dir, així mateix, que fo la **pus** bella dona, e la **pus** sàvia, e la **pus** graciosa a Déu e a sos pobles **que anc regina** neguna, e la mellor crestiana; que ella era **fontana** de gràcia de totes **bonees**. Per què Déus hi tramès la sua gràcia, que **anc** no fo marit ne muller de neguna condició qui tant s'amassen; per què a ella pot hom dir lo mot que les gents de Catalunya e d'Aragó e del regne de València li dixeran: que l'apellarien "la santa reina dona Blanca, de santa pau": que pau santa e bona ventura **venc** per ella tota la terra. **E segons que avant oirets**, eixiren-ne molts fills e filles, qui tots foren bons a Déu e al món.

VOCABULARI

pusc: puc

Que anc fos: que mai

hagués estat

pus: més

fo: fou, va ser

anc: mai

regina: reina

fontana: font

bonees: bondats

apellarien:

anomenarien

venc: va venir

E segons que avant

oirets: l tal com

escoltareu

INVESTIGA

1. Saps qui és Blanca d'Anjou? N'has llegit alguna cosa d'ella? En cas negatiu, busca'n informació i contesta:

a. Qui és?

b. Amb quin rei es va casar? Quina edat tenia?

c. Quants fills i filles van tenir?

INTERPRETA

- 1.** Com descriu Ramon Muntaner a la reina? Quins atributs li atorga?
- 2.** Segons el cronista, quina relació tenia el rei amb la seua esposa? Creus que és normal en aquella època?
- 3.** Quin sobrenom li va posar la gent del poble?

REDACTA

Com has pogut llegir, els atributs que assigna Ramon Muntaner a l'esposa del rei són molt marcats i corresponen a un model de dona que s'ha mantés -en alguns aspectes, durant el pas dels segles- fins el segle XXI. Aquests "models" marcats per la societat es denominen estereotips.

Estereotip: "Conjunt d'idees que un grup o una societat obté a partir de les normes o dels patrons culturals prèviament establerts".És a dir, són "creences que comparteix una majoria i que defineixen globalment el comportament d'un grup social"

Redacta un text on expliques com seria una “reina model” actual, segons els estereotips establerts, i argumenta a favor o en contra d’aquests estereotips.

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

Llig el text on descriu com va organitzar la defensa de Gal·lípoli.

Ramon Muntaner, com ja sabeu, va ser capità de la **Gran Companyia** en una de les moltes guerres en les quals va participar. A Gal·lípoli (ciutat de l'orient del Mediterrani) mentre els homes estaven en la batalla, va organitzar la defensa de la ciutat, assetjada pels genovesos.

Jo ordoné ma defensó tota la nuit. E la defensó fo així ordonada: que jo fiu **guarnir** totes quantes **fembres** hi havia (que de les armes havíem **assats**), e ordoné-les als murs; e en cascuna part del mur jo ordoné un mercader, d'aquells mercaders catalans que hi havia, que fossen ordonadors d'elles; e ordoné per tots los carrers miges bótes de vi ben temprat, ab **vernigat**, e molt pa qui menjàs e begués qui en volgués, que ben sabia que el poder era tan gran defora, que no ens **lleuria** d'anar menjar a casa. E **puis** ordoné que tothom fos guarnit de cuirasses, que jo sabia que els genoveses anaven ben bastats de **passadors** e que en desprendrien molts; que ells han una manera que no fan sinó **trer a la basta**, e desprendre més **cairells** en una batalla que no farien catalans en deu; e així fiu tothom guarnir. (...) E d'altra part, ordoné los metges que havíem, que esteguessen **aparellats d'adobar** cascun **con** seria **nafrat**, en guisa que tantost pogués tornar a la batalla. (...) Què us diré? La batalla fo molt forta, e les nostres fembres, ab cantals e pedres (que jo havia moltes fetes **metre** al mur e a la barbacana), defensaven tan règeu que meravella era. Que en veritat, que fembra s'hi trobà que havia cinc cairellades en la cara que, encara defensava així con si no hagués mal.

VOCABULARI

guarnir: equipar

fembres: dones

assats "prou, bastant"

lleuria: donaria temps

puis : ant. després

passador: Sageta molt aguda

trer a la basta: disparar amb la

ballesta

cairells: ant. Projectil de ballesta,

aparellats: preparats

adobar : curar, guarir

l poder era tan gran defora: era tan gran el poder de fora

con: quan, com

nafrat: ferit

guisa: manera

cairellades : colp o ferida de cairell

règeu: forament

metre: ant. posat

INVESTIGA

1. Busca a la viquipèdia "Gal·lípoli". Podràs trobar diferent informació.

a. En quina zona del Mediterrani està ubicada? A quin estat actual correspon?

b. Quina de les entrades és la que s'ajusta al fragment de la crònica?

<https://ca.wikipedia.org/wiki/Gal·lípoli>

c. Llig la informació referida a la batalla descrita. Quantes dones hi van participar? I homes?

2. Saps què és un setge? Busca la definició en un diccionari, i copia-la.

a. Busca altres setges importants a la història.

b. Busca esdeveniments on les dones hagen estat protagonistes.

c. Escolta la cançó de El setge, d'Els Catarres i llig la lletra. Creus que pot generalitzar-se el sentiment que transmet? Quina estrofa penses que és més representativa?

<https://www.youtube.com/watch?v=98yVjh0EZIs>

EL SETGE

*Hem travessat més d'un infern
contra la pluja i el vent
i el rigor de la tempesta*

*N'hem fet força de la por
som la guspira en la foscor
que fondrà aquesta glacera*

*Quan hem caigut ens hem alçat
renaixent en un cos nou
amb la lliçó més apresada*

*Sempre amb un peu al record
per no oblidar mai qui som
i fer honor a la promesa*

*I si penso en tu m'allibero del meu pes,
com tenint les ales d'un ocell*

*De totes les causes la més noble és la que sents
murmurar incansable entre batecs*

*El setge que ens estreny sols ens fa més lliures
i de la fe i el seny forjarem un himne*

*Som fills d'una terra tenaç
que no es doblega ni rendeix
com un xiprer d'arrels profundes*

*Recordarem els que han marxat
i ens unirem en el seu cant
com una veu al llarg dels segles*

*Si som petits entre titans
farem que compti cada pas
ja no viurem en l'enyorança*

*De les ferides del passat
de les batalles que hem perdut
sempre hi neix nova esperança*

Els Catarres

INTERPRETA

1. Situa en un mapa la península de Gal·lípoli.

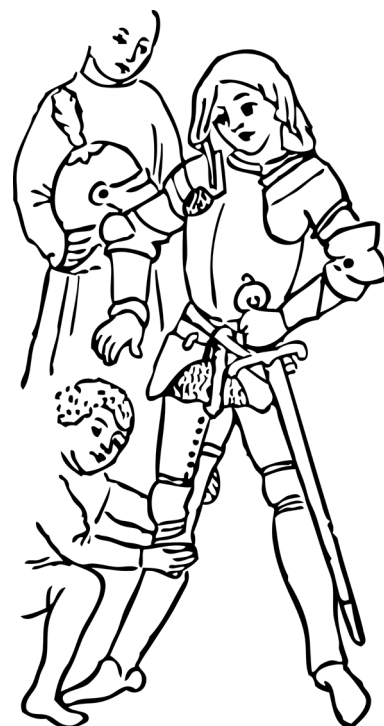
2. Com va organitzar Ramon Muntaner la defensa de la ciutat?

3. Quina tasca tenien encomanades les dones -fembres?

4. Amb quines armes comptaven?

5. Quin comentari fa el cronista de l'actuació de les dones?

6. Notes alguna diferència en el tractament que dóna a l'esposa del rei -la madona- i la de les dones de Gal·lípoli -les fembres?

1. Escriu -inventa!- la crònica d'una de les situacions que has buscat a l'activitat 2 de l'INVESTIGA. La narració ha de tenir les mateixes característiques que aquesta -1a persona, narrador protagonista, temps passat-

- Primer, recull tota la informació necessària: investiga, cerca imatges, mapes...
- Redacta la crònica. Cal que tingues en compte:
 - comença amb els fets objectius -és a dir, conta sols allò que ha passat, que has llegit...
 - dóna "força" al relat incorporant comentaris personals, adjectius valoratius, impressions teues.
 - acaba la crònica amb una conclusió que tanque la narració, que impressione els i les lectors, que emocione...
- Quan ja la tingues redactada, revisa-la o demana la teua professora o el teu professor que et faci la correcció. Pots publicar-la si tens un blog a classe, o la pàgina web del teu institut, o potser gravar-la per compartir-la amb els i les companyes.

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

ACPV - CARRER DE SANT FERRAN,12 - VALÈNCIA 46001 - TEL.96 315 77 99 - WWW.ACPV.CAT